Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Camí de Gavarrós

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	De l'Espelt a Gavarrós
Emplaçament	El tram que es conserva millor és a la caseta
Alçada:	1059

Coordenades:

Latitud:	42.27026
Longitud:	1.92272
UTM Est (X):	411160
UTM Nord (Y):	4680345

Classificació

Número de fitxa	08099-216
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Medieval Modern
Segle	XI-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Alguns trams han desaparegut per la pista actual de Gavarrós.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Decret legislatiu 2/2003.de la llei municipal i Llei estatal 3/1995
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Guardiola Plaça de l'Ajuntament, 3. 08694 (Guardiola de Berguedà)
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	dc., 20/12/2017 - 01:00

Descripció

Camí que del pont de l'Espelt (Terme de la Pobla de Lillet) pujaria a Gavarrós i ascendiria a Pardinella, castell de la Roca de Gavarret, Erols i Coll de Pal. Aquest camí seguiria paral·lel el Riutort fins a l'alçada de l'Estret. En tot aquest tram el camí ha estat substituït per la pista actual. Una vegada a la casa de l'Estret trobaríem una bifurcació d'un sender que pujaria a la Coma i Pla de l'Arca i potser també al Saborell seguint la carena de Sant Marc (actual GR.4.2). El camí principal pujaria fins a la caseta on hi trobaríem l'encreuament del camí que pujaria al castell de la "Roca de Gavarret" seguint el collet de les Trevanoses i també el mas de les Trevanoses. En aquest tram el camí es pot resseguir ja que encara es conserva algun pas amb un "grau" i l'antic empedrat amb restes dels còdols de riu i algun trenca aigua fins arribar a Prat Terrer i Pardinella on encara es pot resseguir la seva traça. El camí principal seguiria des de la Caseta per sota de la pista actual passant pel molí de Massaners, pujaria a la serradora i Casa de Masaners i arribaria a Sant Genís per continuar pujant cap a Casa freda i arribar als rocs de Canells i les pastures de Coll de Pal. Aquest tram de la caseta a Masaners encara es pot resseguir enmig de bosc amb part del traçat del camí empedrat i els murs de contenció de pedra seca i fins hi tot trenca aigües. Prop del molí de masaners s'endevinen encara les traces o estrep d'un pontarró que accediria al molí.

Observacions:

Camí que malgrat estigui embegut per l'actual pista de Gavarrós conserva el tram original de la Caseta a Masaners. El ramal que puja a Pardinella es conserva en el traçat que va de la Caseta a Prat Terrer, amb alguns trams perduts enmig de la malesa i del bosc. Els camins rals han estat des de sempre importants vies de comunicació. El principal eix viari era el camí de Berga a Bagà del que ja hem comentat que en conserven alguns trams amb paviment de còdols. Aquest camí ens apareix ja en la documentació més antiga del monestir de Sant Llorenç i és molt provable que ja existís des de l'època romana com a via d'accés a la zona de pastures i explotació de minerals. Tot i que a les acaballes del segle VIII ja es van començar a perfilar alguns nuclis de l'alt Berguedà, no és fins després de la revolta d'Aissó del 826 i 827 que es fa més ràpida la repoblació que es consolida en època de Guifré el Pelós. Amb tot no serà fins al segle X i XI quant a través de les fundacions dels monestirs de Sant Llorenç que unifica les antigues comunitats de Sant Sebastià de Sull, la xarxa viària es fa més patent i es comencen a construir nous camins que enllacen les poblacions, els vilatges, els molins, masos i alous així com les recents terres i vinyes que s'estan formalitzant. Precisament és en la consagració de Sant Llorenç el 983 i la dotació de Sant Miquel que s'esmenten ja els camins, especialment els passos de Pendís i de Coll de Jou. Referent el primer, Bolòs i Pagès analitzen les afrontacions de les terres del molí de Gréixer posant èmfasi a "in via qui pergit a Portella" (ACA monacals. Doc.8). De la via principal s'anomenava "strata" i corresponia sens dubte al camí de Berga a Bagà i Coll de Jou que connectava amb la "strata Francisca" o via ceretana que enllaçava amb la vall del Segre i el coll de la Perxa. Precisament serà a mitjans del segle XII quant es bastiran hospitals als colls més importants com serien el de Pimorent, la Perxa i el de Hospitalet de Rocasança més amunt de Gréixer. Per salvar les aigües dels rius i cursos fluvials es construïren ponts. El pont vell de Guardiola en seria un dels més remarcables, però també en tindríem a Vilella (Bagà) Gréixer, cal tinent. Aquests ponts en documents posteriors al segle XI i XII apareixeran sovint esmentats en els documents de Bagà fent-hi continues reformes. La via del Llobregat ens apareixerà també esmentada en les afrontacions de les Llenes amb el Llobregat. Altres vies secundàries serien la via de Brocà, la de Gavarrós i la de La Pobla de Lillet a Castellars de N'Hug. Aquestes vies secundàries servien per enllaçar nuclis habitats i també alous.

Història

En el cas de Gavarrós s'esmenta el port de Gavarrós que també corresponia a un pas per passar a Cerdanya. Aquest, però era més important per al bestiar i la transhumància. Aquests camins secundaris surten als

documents del monestir als llocs de les Llenes, Perdinella (camí o carrera de Gavarrós), Brocà, Gréixer i Vilella. Tal i com s'ha dit en temps de la baronia de Pinós, la documentació d'aquests camins és freqüent i nombrosa atès que corresponien a importants vies que calia mantenir en condicions. Del camí de coll de jou s'esmenta el 1356 "esmerçaren força diners en adobar algunes parets del terter de Coll de Jou" i el 1454 "feren adobar el camí de Grau de Palau". Els ponts també hi surten esmentats sovint. El manteniment dels ponts i camins anava a càrrec dels barons de Pinós però també hi havia altres universitats com la de Berga i Puigcerdà que s'encarregaven d'aquests afers. Sobre els impostos dels camins hi havia el de "barra" que s'aplicava a tothom que passava els camins. Solien estar als ponts, especialment el de Guardiola i el de Bagà. Amb tot hi havia qui estava exempt d'aquests impostos. També n'hi havia de passatges del bestiar i de les herbes i encara també n'hem trobat un referent a la sal "e aquest passatge s'entén, ço és saber primerament per tots els termes de Gavaret e de Bagà, e de saldes e Gósol". Posteriorment i al llarg de l'època moderna els camins ens surten referenciats en documents de transacció escriptures, notarials. A principi de segle XIX. C.A. Torres en fa descripció en el seu llibre de "Pirineu Català. Bergadà. Valls altes del Llobregat" i datat de 1903 i esmenta que aquests camins encara s'utilitzaven. Ell ens ho descriu en l'itinerari de Bagà a Castellar de N'Hug "2 h ' 5 minuts molí de Gavarrós, 1008 mts molt pintoresc en lloc amagat i molt deliciós. Les riuades el posen sovint en perill quan l'aigua agombojada en moles tormentoses s'abraça desbordada en l'engorjat que no la pot arribar a engolir.El Riutort, corre normalment tot fresós entre grans còdols blanchs amagat i sovint entre l'arbreda. 2h, 15 minuts. Massanés, casa de molt bell tirat pitoresch junt a la corrent del Riutort.Se deixa el riu pèr emprendre forta pujada entre el bosc. Tal com va sacendint s'ofereix més i més grandiosa la conca del riutort. Tancada en son cim per Comabella, el Coll del Pal i el Puigllançada. El poblet de Gavarrós se destaca enlairat al bell mig de la clotada en el grup de la muntanya avançada que separa la coma del Forn de la del Coll de Pal qua ajuntant-se al dessota formen el Riutort 2 h i 30 ' Collet Roig de Muntdern. De 1325 d'alt en la serra divisòria de les aigües del Riutort i de la Pardinella, hermós panorama de muntanyes tant dret al costat de la vall de Gavarrós com per l'indret del Llobregat y termes distants. S'ovira entre plans conreuats i prats verdosos la grossa casa de Pardinella. El camí corre enlaitrat pel devallant de la serra. 2 h'35 Prat Terrer kolt ben herbat. 2 h' 40 clot de Muntdern. S'atravessa el torrent. 2 h 45 minuts font de l'home mort. El camí puja sobtadament. 2 hores 50 La Pardinella. Gran casa de pagès molt ben orientada amb amplies i assolellades galeries. Té capella adjunta b capellà beneficiat. Està situada en un altipla conreuat ornat d'herba i arbres ombrejants. 2 hores 55 Coll Roig". L'abandó va venir amb la construcció del ferrocarril que ocupà part del traçat de l'antic camí ral fins al Collet d'Eina i posteriorment amb les noves carreteres i noves vies de comunicació. La construcció de la BV. 4024 de Bagà a Coll de Pal va malmetre el camí de Gréixer a les zones de Rigoreixer, estret de malgrau i Hospitalet. L'obertura de pistes forestals cap a la font del Faig i Escriu per extreure la fusta va destruir part del camí de Coll de Pendís. Avui dia aquests camins es conserven en trams i són utilitzats per al pas de senders de gran recorregut (Gr.107, gr.4, gr.4.2) i altres de menors com el Pr.126, pr,125 i senders locals.

Bibliografia

AYMANI I DOMINGO, G (2002). Els molins hidraulics de la vall del Bastareny.Exemples d'una activitat preindustrial despareguda Associació Medieval de Bagà. BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS, M (1993). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p- 120. BOLÓS MASCLANS, JORDI; NUET I BADIA, JOSEP (1983).Els molins fariners. Ketres Editora. S.A. Barcelona.CABALLE CANTALAPIEDRA, FRANCESC (2009). Les empremtes del camí ral de Bagà. Associació Medieval de Bagà. CAIXAL MATA, ALVAR (2006). "Els ponts, testimonis de transformacions històriques al Berguedà" a Erol núm.85. CASCANTE I TORRELLA, PERE (2004). "Patrimoni arquitectònic". A Erol. Suplement núm. 3 . C.A TORRES.(1905) Pirineu Català. El Bergadà. "De Berga a Bagà per l'antich camí de Ferradura". P.88-98. SERRA i VILARÓ, J (1987). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Vol II. p. 143-154.

